

Kolegialaus grįžtamojo ryšio organizavimas (B)

Gairės skirtos į mokymosi grupes susibūrusiems mokytojams

Parengė: Gerold Brägger, Philipp Egli, Paul Gehrig,
Egon Fischer ir Regula Widmer

2013 m. gegužės 30 d.

Ižanga	3
--------------	---

Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

B1 Sudaryti susitarimus mokytojų mokymosi grupėje.....	4
B2 Pasirengti pamokų stebėjimui.	5
B3 Stebėti pamoką.....	7
B4 Įvertinti pamokos stebėjimo rezultatus, pasirengti grįžtamojo ryšio pokalbiui.	8
B5 Grįžtamojo ryšio pokalbis.	9
B6 Išbandyti naujas pedagoginio veikimo galimybes.....	11
B7 Įvertinti bendradarbiavimą.....	12

Paruoštukės ir instrumentai

▶ Vidinio mokyklos susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio pavyzdys.....	14
▶ Susitarimo dėl bendradarbiavimo mokytojų dalykininkų komandoje pavyzdys	23
▶ Konfidencialumo sutarties pavyzdys	28
▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas - 1 variantas	29
▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas - 2 variantas	30
▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui.	31
▶ Pamokos stebėjimo protokolas.....	33
▶ Vaidmenų derinimas kaip metodas, skirtas įvertinti bendradarbiavimą.....	34
▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai.....	35
▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas.	37

Prašom atkreipti dėmesį ir į gaires, skirtas mokyklų vadovams, projektų valdymo grupėms, už kokybės vadybą atsakingiems asmenims ir mokytojų dalykininkų komandoms

Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas

- A1 Išsiaiškinti tikslus ir nuostatas
- A2 Suteikti mokytojams galimybę rasti kolegialaus grįžtamojo ryšio prasmę ir save jam motyvuoti
- A3 Išsiaiškinti kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimo sąlygas
- A4 Ugdyti reikiamas mokytojų kompetencijas
- A5 Suburti mokytojų mokymosi grupes
- A6 Suformuluoti pamokų stebėjimo temas ir parengti bendrą grįžtamojo ryšio instrumentų repertuarą
- A7 Įvertinti kolegialaus grįžtamojo ryšio patirtį

Įžanga

„Tam, kad vienas pažintų save, reikia dviejų.“ Gregory Bateson

Asmeninė refleksija – tai vienas svarbiausių mokymusi paremtos ir sveikatą tausojančios profesinės praktikos išteklių. Savirefleksija suteikia galimybę daugiau sužinoti apie savo veiksmus, subjektyvias teorijas ir įsitikinimus. Be to ji padeda įveikti profesinius nusivylimus ir nesėkmes, įvertinti darbo patirtį ir kaupti praktines žinias. Mokytojai, kurie reguliariai prašo grįžtamojo ryšio (pvz. iš mokinių ir iš kolegų) pasinaudoja gautais atsiliepimais tam, kad gautų tikrovę atspindinčios informacijos apie save ir savo aplinką. Tai suteikia jiems stiprybės, kadangi tokiu būdu jie

- ▶ sulaukia patvirtinimo ir pripažinimo,
- ▶ gali geriau pažinti savo mokinių mokymosi stilius bei būdus,
- ▶ daugiau sužino apie konkrečių mokymo ir mokymosi būdų poveikį,
- ▶ išsiaiškina, koks jų elgesys, kitų požiūriu, padeda mokiniams mokytis
- ▶ gauna informacijos apie tai, ką savo pamokose reikėtų tobulinti ir optimizuoti.

Šiame tekste rasite **mokytojams** skirtas gaires, kurios suteikia praktinės informacijos apie tai, kaip į mokymosi grupes susibūrusiems mokytojams **stebėti vienas kito pamokas ir keistis tarpusavyje grįžtamąja informacija**, kad tai būtų naudinga abiem pusėms.

Priede yra pateikta įvairių naudingų dokumentų, padėsiančių Jums užtikrinti kolegialaus grįžtamojo ryšio efektyvumą. Juos galima rasti ir IQES online kaip Word formato dokumentus, tai reiškia, jog juos paprasta pritaikyti savo poreikiams.

Pastaba: Galite pasinaudoti dar vienomis gairėmis, kurios visų pirma skirtos **mokyklų vadovams, projektų valdymo grupėms, už kokybės vadybą atsakingiems asmenims arba mokytojų dalykininkų komandoms** ir kuriose pateikiama informacija apie tai, kaip **sėkmingai diegti ar tobulinti mokykloje kolegialų grįžtamąjį ryšį**.

B1 Parengti bendrus susitarimus mokytojų mokymosi grupėje

Optimalu, jeigu mokytojų kolektyvas parengia bendrus susitarimus tam, kad mokytojų tandemai, trejetai arba mokytojų dalykininkų komandos galėtų jais pasiremti taikydami kolegialų grįžtamąjį ryšį (→ Gairės „Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas“, žingsnis A3 „Išsiaiškinti kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimo sąlygas“).

Mokyklos parengtus bendruosius reikalavimus mokytojai turėtų dar kartą aptarti savo mokymosi grupėse ir, prireikus, papildyti arba sukonkretinti pačių parengtais susitarimais. Bendri susitarimai suteikia mokytojams saugumo ir užtikrina sklandžią kolegialaus grįžtamojo ryšio eigą. Galimas daiktas, jog kai kurie šių susitarimų punktai jau yra įtraukti į mokyklos veiklos bei pamokų kokybės tobulinimo koncepcijas.

Susitarimai apima žemiau išvardintus punktus:

- ▶ tikslą ir uždavinį,
- ▶ bendradarbiavimo principus,
- ▶ grįžtamojo ryšio teikimo ir priėmimo taisykles,
- ▶ duomenų fiksavimą, pateikimą raštu, ataskaitos parengimą,
- ▶ konfidencialumo sutartį,
- ▶ kolegialaus grįžtamojo ryšio eigą laiko požiūriu ir aiškius terminus,
- ▶ tinkamą vietą grįžtamojo ryšio pokalbiui, pasitarimams.

Naudingi dokumentai

- ▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio pavyzdys: apibrėžimas, prasmė ir eiga
- ▶ Susitarimo dėl bendradarbiavimo mokytojų dalykininkų komandoje pavyzdys
- ▶ Daugiau kolegialaus grįžtamojo ryšio koncepcijų ir susitarimų pavyzdžių rasite: IQES online > Mokykloms > Mokyklos valdymo ir kokybės vadybos vadovas > Individualus grįžtamasis ryšys
- ▶ Konfidencialumo sutarties pavyzdys
- ▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės

B2 Pasirengti pamokų stebėjimui

Daugelis mokytojų tvirtina, jog vienas kito pamokų stebėjimas ir po to sekantis kolegialus grįžtamasis ryšys kiekvienam asmeniškai suteikia puikią galimybę mokytis.

„Svarbu, kokią principinę poziciją mokytojas atsineša į stebėjimo situaciją. Atvira, smalsumo paženklinta pozicija leidžia pamatyti kur kas daugiau nei noras sužinoti, ar kitas dirba kitaip arba geriau nei aš, skatinantis užimti vertinančią poziciją. Pravartu vadovautis principiniu požiūriu, jog kitas gerai atlieka savo darbą ir kad lankantis jo pamokoje norėtusi kažko išmokyti, išgirsti bei pamatyti kažką naudingo. Taip stebėtojas sukuria apie save visai kitokį įspūdį. Sėkmingai įgyvendinus pamokų stebėjimo projektą, mokytojai plačiau atveria savo klasių duris kolegoms, ima dalintis tarpusavyje pedagoginio darbo patirtimi, o ir mokiniai mato, kad mokytojai lankosi vienas kito pamokose. Visa tai yra „šalutiniai produktai“, kurie visi drauge daro ženklią poveikį mokyklos veiklai. Nepriklausomai nuo to, kokia pamokos stebėjimo forma bus pasirinkta, svarbu, kad mokytojas būtų pasirengęs reflektuoti savo darbą ir užduoti sau klausimą, ką savo veikloje jis galėtų pakeisti. Būtent į tai turėtų būti orientuotas pamokų stebėjimas, kurio metu reikėtų laikytis aukščiau aprašytos principinės pozicijos.“¹

Refleksyvus, tiriamasis požiūris ir pakantumas savo bei kitų klaidoms – tai geros prielaidos mokytojams pasinaudoti kolegialaus grįžtamojo ryšio jiems teikiamomis mokymosi galimybėmis.

Kolegialus grįžtamasis ryšys visų pirma koncentruojasi į tą elgseną, kurią galima stebėti pamokos metu. Mokytojas, kurio pamokoje yra lankomasi, pasirenka pamokos stebėjimo temą, atsižvelgdamas į savo interesus arba į tas pamokų stebėjimo temas, dėl kurių buvo drauge susitarta mokytojų kolektyve ar mokytojų dalykininkų komandoje. Priklausomai nuo mokyklos vidaus susitarimų bendros pamokų stebėjimo temos gali būti orientuotos į praktinius klausimus arba į geros pamokos požymius (→ Gairės „Kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimas“, žingsnis A6 „Suformuluoti pamokų stebėjimo temas ir parengti bendrą grįžtamojo ryšio instrumentų repertuarą“).

Nesvarbu, ar pamokos stebėjimo tema buvo pasirinkta laisvai, ar atsižvelgiant į mokyklos vidaus susitarimus, lemiamą reikšmę visuomet vaidina paties mokytojo sau keliami klausimai: „Kas domina mane asmeniškai? Apie ką aš norėčiau daugiau sužinoti? Kokiais klausimais kolegialus pamokų stebėjimas man galėtų suteikti vertingos informacijos?“.

Praktikoje pasiteisino žemiau išvardintos pamokų stebėjimo užduotys:

Atviros pamokų stebėjimo užduotys	Stebėjimo užduotis gali būti atvira, pavyzdžiui: "Atkreipk dėmesį į tai, kas tau kris į akis ir informuok mane apie tai".
Pamokų stebėjimo užduotys, sutelkiančios dėmesį į konkrečius klausimus	Stebėjimo užduotis gali būti konkreti. Dažnai pravartu sutelkti dėmesį į tarpusavio ryšį tarp mokymo būdų ir mokymosi būdų, pavyzdžiui: "Kaip mokiniai vykdo mano darbo nurodymus? Ar aiškiai formuluoju jiems darbo nurodymus?" arba: "Kaip aš remiu savarankišką mokinių mokymąsi?"
Pamokų stebėjimo užduotys, sutelkiančios dėmesį į geros pamokos kriterijus	Pamoka stebima, vadovaujantis geros pamokos kriterijais ir indikatoriais. Pamoką stebintis mokytojas gali naudotis instrumentais, kurie buvo parengti remiantis efektyvios pamokos tyrimais (žr. žemiau).

¹ Cituota pagal: Gerold Brägger, Norbert Posse: Instrumente für Qualitätsentwicklung und Evaluation in Schulen (liet. *Instrumentai mokyklos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti*), IQES, 1 dalis; hep-Verlag: Bern 2007, 175 psl.

Po to susitariama dėl pamokos stebėjimo dokumentacijos, t.y. instrumentų ir protokolo, ir suderinamos pamokos stebėjimo bei grįžtamojo ryšio pokalbio datos. Minėtos datos neturėtų būti pernelyg toli viena nuo kitos nutolusios. Tačiau reikia turėti galvoje, jog grįžtamojo ryšio pokalbis yra itin svarbus ir kad jam reikia pasiruošti, todėl jis neturėtų vykti tarpduryje arba iš karto po apsilankymo pamokoje.

Be to labai svarbu iš anksto deramai informuoti mokinius apie būsimą kolegą apsilankymą pamokoje.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kaip pačiam suformuluoti pamokos stebėjimo užduotį?
- ▶ Kokios pamokų stebėjimo užduotys yra prasmingos?
- ▶ Kada numatyti apsilankymą pamokoje ir grįžtamojo ryšio pokalbį?
- ▶ Kaip mes įforminame susitarimus?
- ▶ Kaip informuojami mokiniai?

Naudinga medžiaga ir instrumentai

- ▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas: 1 variantas
- ▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas: 2 variantas
- ▶ Pamokos stebėjimo protokolo blankas
- ▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai (pamoka, mokinių arba mokytojų elgesys)
- ▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolai (su kriterijais dešimčiai geros pamokos požymių)
- ▶ IQES instrumentas GR20a: Pagalbinė priemonė, skirta pamokų stebėjimo protokole išskirtų kokybės kriterijų įvertinimui (su pavyzdžiais ir indikatoriais)

B3 Stebėti pamoką

Kasdienės veiklos refleksija suteikia vertingiausių impulsų pamokos kokybės tobulinimui. Mokytojas, kurio pamoka bus stebima, turėtų ruošti šiai pamokai ir vesti ją taip, kaip jis visuomet tą daro. Tik tuomet jis gaus naudingus atsiliepimus, kuriuos galės pritaikyti savo kasdieniame darbe. Savaime suprantama, kad prieš kolegos apsilankymą mokytojas šiek tiek geriau pasiruoš pamokai, galbūt jo pedagoginiai veiksmai šios pamokos metu šiek tiek skirsis nuo įprastinės nestebimos jo veiklos. Kuris gi iš mūsų – sąmoningai ar nesąmoningai – nenori pasirodyti iš geriausios savo pusės?

Pamoką stebintis mokytojas sutelkia savo dėmesį į tas stebėjimo užduotis, dėl kurių buvo iš anksto susitarta, ir registruodamas bei analizuodamas savo pastebėjimus stengiasi atsiriboti nuo vertinimų. Atrodytų, jog tai yra visiškai paprasta, tačiau įgyvendinti tai anaipol nėra lengva. Asmeninis supratimas, kas yra gera pamoka, asmeninės vertybės bei patirtis lemia tai, kad matymas ir suvokimas persipina su interpretacijomis. Visi pastebėjimai įgauna subjektyvų atspalvį. Stebėjimo procesas nuolatos iššaukia stebinčiojo asmens vidines reakcijas: prisiminimus apie savo pamokas, džiaugsmą arba nepasitenkinimą, vertinimus. Jis svarsto: „Ką kolega būtų galėjęs padaryti geriau arba kitaip?“ „Kaip aš elgiuosi panašiose situacijose?“.

Mokyklos rengiamuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose derėtų atkreipti mokytojų dėmesį į galimus matymo bei suvokimo iškreipimus. Praktiniai mokymai padeda lengviau atskirti pastebėjimus nuo interpretacijų. Labai praverčia ir struktūruoti stebėjimo protokolai, kuriuose atskirai registruojami pastebėjimai ir interpretacijos.

Kolegialaus apsilankymo pamokoje metu pamoką stebintis mokytojas tyliai sėdi klasės gale ir, vykdydamas drauge aptartą bei suderintą stebėjimo užduotį, pasižymi savo pastebėjimus.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kur aš, kaip stebėtojas, turėčiau sėdėti pamokos metu?
- ▶ Kaip turėčiau elgtis, kad neblaškyčiau mokinių dėmesio?
- ▶ Kaip man sekasi atskirti pastebėjimus nuo interpretacijų?
- ▶ Kaip aš tvarkausi su pastebėjimais, kurie daro man stiprų emocinį poveikį?
- ▶ Kaip išlikti budriam, siekiant suvokti savo vidinius procesus?
- ▶ Kaip man sekasi sutelkti dėmesį į pamokos stebėjimo temas, neišleidžiant iš akių viso pamokos vyksmo?

Naudingi dokumentai

- ▶ Pamokos stebėjimo protokolo blankas
- ▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai (pamoka, mokinių arba mokytojų elgesys)
- ▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolai (su kriterijais dešimčiai geros pamokos požymių)
- ▶ IQES instrumentas GR20a: Pagalbinė priemonė, skirta pamokų stebėjimo protokole išskirtų kokybės kriterijų įvertinimui (su pavyzdžiais ir indikatoriais)
- ▶ Kiti instrumentai, atitinkantys pamokos stebėjimo užduotį

B4 Įvertinti pamokos stebėjimo rezultatus - pasirengti grįžtamojo ryšio pokalbiui

Iš karto po apsilankomo kolegės pamokoje ją stebėjęs asmuo turėtų peržiūrėti tai, ką jis pasižymėjo pamokos stebėjimo instrumentuose, ir reflektuoti savo pastebėjimus, įvertindamas jų svarbą ir atitikimą iš anksto aptartoms pamokos stebėjimo temoms. Jis turi užduoti sau klausimą: „Kokius pastebėjimus ir kokia forma aš pateiksiu kaip grįžtamąją informaciją?“

Grįžtamojo ryšio pokalbis – tai reiklus metodinis žingsnis ir, norint, kad jis būtų naudingas, jį reikia gerai suplanuoti. Čia negalima pasikliauti improvizacija. Vertindamas pamokos stebėjimo rezultatus, ją stebėjęs mokytojas atskiria svarbius dalykus nuo mažiau svarbių. Grįžtamojo ryšio pokalbio metu nereikia išsakyti visko, ką galima būtų pasakyti! Šiuo pokalbiu siekiama suteikti kolegai paramą jo savirefleksijos bei mokymosi procese. Todėl pirmenybė teikiama iš anksto aptartoms pamokos stebėjimo temoms, o ne papildomiems pastebėjimams. Mokytojams dažnai būna nelengva atsisakyti įprastinio mokytojo vaidmens, tačiau kolegialame grįžtamajame ryšyje reikia vengti geriau išmanančiojo pozicijos ar vertinimų ir apsiriboti tik tikslu atspindėjimu to, kas buvo pastebėta, siekiant paskatinti kitą mokyti.

Grįžtamojo ryšio pokalbis turėtų vykti neilgai trukus po apsilankymo pamokoje, geriausia dar tą pačią dieną. Pokalbyje reikėtų sutelkti dėmesį tik į kelis esminius aspektus, atsižvelgiant į pamokos stebėjimo užduotį, dėl kurios buvo iš anksto susitarta. Viena iš pokalbio sėkmės sąlygų – aiškiai atskirti pastebėjimus nuo interpretacijų ir paisyti grįžtamojo ryšio taisyklių.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Ar mano grįžtamoji informacija paliečia tuos aspektus, kurių atžvilgiu mano kolega turi galimybių kažką keisti?
- ▶ Kaip perteikti kitam savo pastebėjimus, kad šis galėtų juos priimti?
- ▶ Kaip pateikti atsakymus į iš anksto aptartus klausimus?
- ▶ Kaip aš, prireikus, pateiksiu grįžtamąją informaciją apie kitus savo pastebėjimus?
- ▶ Apie ką aš nekalbėsiu?
- ▶ Ką noriu pagirti?
- ▶ Ką norėčiau kritikuoti ir kaip ketinu suformuluoti šią kritiką?
- ▶ Koks yra teigiamų ir kritiškų atsiliepimų santykis?
- ▶ Kokiomis pokalbio gairėmis mes vadovaujamės grįžtamojo ryšio pokalbio metu?
- ▶ Kaip pokalbis protokoluojamas?
- ▶ Kam ir kokie duomenys yra perduodami ir kaip užtikrinama jų apsauga?

Naudingi dokumentai

- ▶ Grįžtamojo ryšio pokalbio gairės
- ▶ Pamokos stebėjimo metu pasižymėtos pastabos

B5 Grįžtamojo ryšio pokalbis

Šis pokalbis duos mažai naudos, jeigu jis vyks tarpduryje, t.y. iš karto po apsilankymo pamokoje, arba jeigu jis bus improvizuotas. Jo vertę padidina jau vien tai, kad jis vyksta deramoje aplinkoje (patalpa, sėdėjimo tvarka, gėrimas, ramybė, trukdžių nebuvimas, pamokos stebėjimo protokolas, ...). Grįžtamojo ryšio pokalbiui turėtų būti būdingas tam tikras ritualinis formalumas, aiškiai skiriantis šį pokalbį nuo paplepėjimo prie kavos puodelio pertraukos metu.

Pradžioje reikėtų susitarti dėl grįžtamojo ryšio pokalbio eigos. Galbūt mokytojas, kurio pamoka buvo stebima, pirmiausia norėtų pats papasakoti, kaip jis jautėsi ir kaip jis mato ir suvokia tai, kas vyko pamokos metu. O galbūt pamoką stebėjęs mokytojas pirmiausia turėtų papasakoti, kaip jis jautėsi vykdydamas jam pavestą užduotį. Ar iš karto reikėtų pradėti teikti grįžtamąją informaciją? – Pradžioje derėtų suteikti žodį stebėtam asmeniui ir leisti jam išsakyti savo įspūdžius. Dažniausiai jis įvardija būtent tuos punktus, kuriuos būtų išskyręs ir jo pamokoje lankęsis asmuo.

Grįžtamojo ryšio pokalbiu nesiekama nei teikti patarimų, nei vertinti, nei girti ar guosti. Pamoką stebėjęs mokytojas pristato mokytojui, kurio pamokoje jis lankėsi, savo pastebėjimus kaip pagalbą, padėsiančią pastarajam reflektuoti savo darbą pamokos metu. Jeigu grįžtamoji informacija yra aprašomojo, o ne interpretuojamojo pobūdžio, konkreti, o ne abstrakti ir pateikiama pagarbiai, jos gavėjui yra kur kas lengviau būti smalsiam ir atviram, t.y. pasirengusiam ją priimti.

Įdėmiai išklausęs pastebėjimus, grįžtamojo ryšio gavėjas turi turėti galimybę užduoti jam rūpimus klausimus. Tai neturėtų būti nei gynyba, nei teisinimasis, o tik tikslinamieji klausimai, leidžiantys jam palyginti tai, ką jis išgirdo, su savo paties matymu bei supratimu. Mokytojas, kurio pamoka buvo stebima, savarankiškai nusprendžia, į kurią grįžtamąją informaciją ir koku būdu jis norėtų daugiau pasigilinti. Jam pageidaujant, tam tikriems pamokos aspektams galima drauge paieškoti veiksmų alternatyvų ir jas aptarti. Siekiant tvaraus grįžtamojo ryšio poveikio galima susitarti, kad pamoką stebėjęs asmuo teiktų paramą įgyvendinant naujas veiksmų alternatyvas ir koku būdu jis galėtų tą daryti.

Pabaigoje, priklausomai nuo iš anksto sudaryto susitarimo, atitinkamame dokumente fiksuojama, jog buvo stebėta pamoka ir įvyko grįžtamojo ryšio pokalbis. Abi tame dalyvaujančios pusės peržiūri, kas joms buvo ypatingai naudinga, o kas – mažiau svarbu.

Tolesni patarimai

- ▶ Grįžtamojo ryšio pokalbio metu iš anksto aptartas grįžtamojo ryšio temas reikėtų atskirti nuo kitų savo paties pastebėjimų.
- ▶ Darbas bus kur kas efektyvesnis, jeigu partneriai susitars dėl tikslų, kuriuos reikėtų pasiekti iki kito kolegialaus grįžtamojo ryšio. Antrojo apsilankymo pamokoje metu bus patikrinta, ar pavyko juos įgyvendinti.
- ▶ Pabaigoje įvertinamas grįžtamojo ryšio pokalbis: Kas man buvo naudinga, o kas sukėlė sunkumų? Ką man davė šis pokalbis? Ką ir kitą kartą darysime taip pat, o ką darysime kitaip?

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kokia aplinka yra palanki grįžtamojo ryšio pokalbiui?
- ▶ Kokią grįžtamojo ryšio eigą mes renkamės?

Iš grįžtamojo ryšio teikėjo perspektyvos:

- ▶ Kaip perduoti mano parengtą grįžtamąją informaciją ir drauge deramai reaguoti į pašnekovą ir pokalbio situaciją?
- ▶ Kaip išvengti receptų ir geranoriškų patarimų dalinimo?

Iš grįžtamojo ryšio gavėjo perspektyvos:

- ▶ Ar esu pasirengęs mokytis tokiomis aplinkybėmis?
- ▶ Ar iš tiesų esu pasirengęs analizuoti tai, ką išgirdau?
- ▶ Kaip atsispirti polinkiui teisintis?
- ▶ Kaip atskirti dalykinę informaciją nuo mano asmens vertinimo (pasiliekančią sau laisvę pasirinkti ir išbandyti veiksmų alternatyvas)?
- ▶ Ar keliu sau ne pernelyg didelius, pasiekiamus tikslus?

Naudingi dokumentai

- ▶ Grįžtamojo ryšio pokalbio gairės
- ▶ Pamokos stebėjimo metu pasižymėtos pastabos
- ▶ Mokyklos vadovybei skirtos grįžtamosios informacijos blankas

B6 Išbandyti naujas pedagoginio veikimo galimybes

Čia galioja principas, kad grįžtamąją informaciją reikia suprasti kaip kolegialią paslaugą. Ką mokytojas, kurio pamoka buvo stebima, įgyvendins savo veikloje, sprendžia tik jis pats.

Kitas kolegialaus grįžtamojo ryšio etapas yra skirtas pedagoginio veikimo galimybių, kurios buvo suformuluotos remiantis grįžtamojo ryšio pokalbiu, įgyvendinimui. Šiame etape mokytojų dalykininkų komanda gali suteikti mokytojui milžinišką paramą. Dar vienas būdas padėti mokytojams – tai mokyklos rengiami kvalifikacijos tobulinimo renginiai, padedantys mokytojams pasiruošti praktiniam sprendimų įgyvendinimui. Kito apsilankymo pamokoje metu galima patikrinti – jeigu mokytojų mokymosi grupė yra sudariusi tokį susitarimą –, ar mokytojas pasiekė tikslus, kuriuos jis sau išsikėlė.

Tipiški šio žingsnio klausimai:

- ▶ Kaip padėti mokytojams savo sumanymus įgyvendinti praktikoje?
- ▶ Kokius praktinius įgūdžius reikėtų papildomai lavinti?
- ▶ Kuriose pamokinės veiklos srityse pastebimi pirmieji sėkmės požymiai ir kaip galima būtų juos įtvirtinti?

Naudingi dokumentai

- ▶ Bendradarbiavimas mokytojų dalykininkų komandose: IQES online > Mokytojų dalykininkų komandos

B7 Įvertinti bendradarbiavimą

Sutartu laiku, pavyzdžiui užbaigus pamokų stebėjimo ciklą, kolegialaus grįžtamojo ryšio dalyviai drauge aptaria savo bendradarbiavimą. Proceso vertinimo rezultatai stiprina kolegialaus grįžtamojo ryšio efektyvumą. Mokymosi partneriai drauge apsveria, ar vertinant bendradarbiavimą iškilo bendro pobūdžio temos ir klausimai, kurie galėtų būti svarbūs visam mokytojų kolektyvui: tai galėtų būti temos tolesniems kvalifikacijos tobulinimo renginiams, nuorodos pamokų kokybės tobulinimui, klausimai, kuriuos reikėtų išsiaiškinti. Mokytojai nusprendžia, koku būdu šias temas reikėtų perduoti mokyklos vadovybei. Labai svarbu, kad tą darant būtų paisoma visų konfidencialumo sutarčių. Mokyklos vadovybę bet kuriuo atveju reikia informuoti apie tai, jog mokytojai lankėsi vienas kito pamokose ir jog įvyko grįžtamojo ryšio pokalbiai.

Tipiški šio žingsnio klausimai, kuriuose dėmesys sutelkiamas į „bendradarbiavimą grupėje“:

- ▶ Ko mes galime išmokyti savo grupėje?
- ▶ Kaip mes bendradarbiavome?
- ▶ Koks grįžtamasis ryšys buvo jo dalyviams naudingas ir skatino juos mokytis, o koks sukėlė jiems sunkumų?
- ▶ Kuriose srityse pastebima pažanga, kuriose pasitaikė nesėkmės?

Tipiški šio žingsnio klausimai, kuriuose dėmesys sutelkiamas į „mokyklos veiklos ir pamokų kokybės tobulinimą“:

- ▶ Kaip mes vertiname kolegialaus grįžtamojo ryšio diegimą mokyklos lygmenyje?
- ▶ Ar nustatyti bendrieji reikalavimai padeda įgyvendinti efektyvią ir diferencijuotą grįžtamojo ryšio praktiką?
- ▶ Į kokias temas reikėtų pasigilinti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose?
- ▶ Kokią visiems svarbią grįžtamąją informaciją reikėtų perduoti mokyklos vadovybei?

Naudingi dokumentai

- ▶ Vaidmenų derinimas kaip metodas, skirtas įvertinti bendradarbiavimą
- ▶ Mokyklos vadovybei skirtos grįžtamosios informacijos blankas

Paruoštukės ir instrumentai

▶ Vidinio mokyklos susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio pavyzdys.....	14
▶ Susitarimo dėl bendradarbiavimo mokytojų dalykininkų komandoje pavyzdys	23
▶ Konfidencialumo sutarties pavyzdys	28
▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas – 1 variantas.....	29
▶ Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas – 2 variantas.	30
▶ Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui.	31
▶ Pamokos stebėjimo protokolas.....	33
▶ Vaidmenų derinimas kaip metodas, skirtas įvertinti bendradarbiavimą.....	34
▶ IQES instrumentas GR21: Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai.....	35
▶ IQES instrumentas GR20: Pamokų stebėjimo protokolas.	37

Kolegialus grįžtamasis ryšys: apibrėžimas, prasmė ir eiga

Kas yra grįžtamasis ryšys?

Kolegų teikiami atsiliepimai, paremti savitarpio pasitikėjimu. (Taigi tai nėra kvalifikuojantis vertinimas. Kolegialus grįžtamasis ryšys negalimas esant hierarchiniam santykiui.)

Kokia yra kolegialaus grįžtamojo ryšio prasmė?

- ▶ savęs pažinimas
- ▶ savęs tobulinimas
- ▶ „aklosios zonos“ nušvietimas
- ▶ galimybė būsimose situacijose pagerinti savo veiklą
- ▶ to, kaip pats matai, suvoki savo pamoką, praturtinimas kito pamokos matymu, suvokimu
- ▶ darbo palengvinimas (taip pat ir pernelyg aukštų reikalavimų sau sumažinimas)
- ▶ pasitikėjimas
- ▶ sprendimai
- ▶ apsauga nuo „perdegimo“
- ▶ signalas mokiniams, jog mes stengiamės gerinti pamokos kokybę

Grįžtamojo ryšio pokalbio eiga

1. **Pertrauka**, jeigu jos pageidaujama.
2. Erdvė **spontaniškiems** grįžtamojo ryšio gavėjo **pasiskakymams**. Grįžtamojo ryšio gavėjas prašo stebėtojo pateikti jam grįžtamąją informaciją.
3. **Stebėtojas** iliustruoja tai, ką jis pastebėjo, įvardindamas **konkrečius veiksmus** bei elgesį. Jis išsako savo **subjektyvius jausmus**, samprotavimus, jam kilusius klausimus.
4. **Grįžtamojo ryšio gavėjas** klausosi ir pasižymi tai, kas jam svarbu, grįžtamojo ryšio vertinimo lape (*Mano grįžtamasis ryšys*); užduoda tikslinamuosius klausimus, siekdamas išsiaiškinti turinį; paprašo (jeigu to reikia) aprašyti konkretų elgesį.
5. **Grįžtamojo ryšio gavėjas** įvertina, **kokią reikšmę jam turi gauti impulsai bei informacija** ir **supažindina** stebėtoją **su savo vertinimu**.
6. **Refleksija**: kaip grįžtamojo pokalbio metu jautėsi jo dalyviai?
7. Kokią kolegialaus grįžtamojo ryšio metu įgytą patirtį bei įžvalgas vertėtų aptarti grupėje, nesiejant jų su stebėto asmeniu? Tai surašoma **į grupei skirtos grįžtamosios informacijos lapą**.
8. Grįžtamojo ryšio gavėjas įvertina, kokią reikšmę jam turėjo grįžtamojo ryšio pokalbis. (*Mano grįžtamasis ryšys*)

Grįžtamojo ryšio teikimas

Aš teikiu **draugei, draugui** grįžtamąją informaciją.

- ▶ Aš kalbu **pirmuoju asmeniu** („aš“ asmeniu perteikiamos žinios). (Aš mačiau..., o ne: buvo matyti...)
- ▶ Aš aprašau **konkretų veiksmą, elgesį**. (Ką nufilmuotų vaizdo kamera?)
- ▶ Aš **domiuosi** savo pašnekovu. (Susidomėjimą rodantys **tiriamieji klausimai** dažnai suteikia daugiau impulsų refleksijai nei vertinantys teiginiai ar patarimai.)

- ▶ Aš **paisau** savo partnerės, partnerio. (Neverbaliniai signalai suteikia man informacijos apie tai, kaip jis, ji jaučiasi.)
- ▶ Aš pasakau savo pašnekovui, **ko išmokau** lankydamasis jo pamokoje.
- ▶ Aš laikausi **susitarimų**.
- ▶ Pateikiu **teigiamą** grįžtamąją informaciją (pvz.: Ko aš išmokau?).
- ▶ Esu **sąžiningas**. (Nepatekti į „kito asmens tausojimo“ pinkles)
- ▶ Aš negalvoju už savo partnerį. Tą gali padaryti jis pats. (pvz. „Tu tai padarei dėl to, kad ...“)
- ▶ Atsargiai formuluoti klausimus! (Klausimu: „Argi tu nepastebėjai, kad ...?“ Jūs išreiškiate vertinimą. Jeigu klausiate, paaiškinkite, kodėl tą darote.)
- ▶ Vengti apibendrinimų ir moralizavimo (nesakyti: „reikėtų...“, „Mokytojai privalo...“).
- ▶ Grįžtamojo ryšio pokalbis nėra vertinimo pokalbis, be to jis nėra skirtas tam, kad įrodytumėte savo gebėjimą vertinti!
- ▶ Pačiam prašyti grįžtamosios informacijos („Kaip Tu priėmei mano grįžtamąjį ryšį? Kokius jausmus jis tavyje sukėlė?“)

Grįžtamojo ryšio priėmimas

Aš esu **atviras** žvilgsniui bei pastebėjimams iš šalies.

Aš priimu grįžtamąją informaciją iš **draugės, draugo**.

- ▶ Aš klausausi **priimdamas** tai, kas man sakoma. (Ko galiu pasimokyti iš to, ką girdžiu, net jeigu mane tai galbūt trikdė ir aš jaučiu poreikį teisintis? – Kilus norui teisintis „*Taip, bet ...*“, reikėtų tai pastebėti ir atidėti vėlesniam laikui! Savo nuomonę galėsite išsakyti vėliau.)
- ▶ Aš **aktyviai** klausausi. (Jeigu kažkas man nėra aišku – perklausiu arba pakartoju tai, ką girdėjau, savais žodžiais. ⇒ Dėmesio! Pokalbio metu neperimti iniciatyvos į savo rankas!)
- ▶ Aš suteikiu grįžtamąją informaciją apie tai, kokias **mintis, jausmus, vaizdinius** manyje pažadino tai, ką išgirdau. („Mane labai nustebino tai, kad...“ ~~Ta~~ gali palengvinti tolesnį klausymąsi, tačiau tuo gali būti ir piktnaudžiaujama)
- ▶ Galiausiai: kokia grįžtamoji informacija buvo man naudinga, o kokia nesutapo su mano pačios/paties „suvokimo modeliais“.

Grįžtamojo ryšio moderavimas

Norėčiau, kad pokalbis būtų sėkmingas. Aš išsaugau dalykinį požiūrį neutralią poziciją ir pasirūpinu, kad sąlygos pokalbiui būtų palankios.

- ▶ Primenu apie pokalbio **konfidencialumą**.
- ▶ Seku, kad būtų laikomasi **susitarimų**.
- ▶ Seku, kad būtų laikomasi **grįžtamojo ryšio taisyklių**.
- ▶ Paisau pokalbio partnerių (Neverbaliniai signalai suteikia man informacijos apie tai, kaip jie jaučiasi.)
- ▶ Prireikus pokalbį pertraukiu. (Metalygmenyje atkreipiu dėmesį į **mokymąsi skatinantį** grįžtamojo ryšio **pobūdį**.)
- ▶ Pamokos stebėjimo protokolas priklauso stebėtam asmeniui.
- ▶ Pabaigoje drauge reflektuojamas grįžtamojo ryšio pokalbis.
- ▶ Susitariama ir užfiksuojama, kuriuos grįžtamojo ryšio rezultatus reikėtų perduoti grupei. (Grįžtamoji informacija, skirta grupei).

Mano grįžtamasis ryšys

Man svarbi grįžtamoji informacija:

Kur susilaukiau pastiprinimo:

Ką noriu išbandyti:

Grįžtamoji informacija, skirta grupei

Grįžtamojo ryšio pokalbio data	Dalyviai
Kas, mūsų požiūriu, buvo gerai? Kada mes gerai jautėmės? Ko mes išmokome? Kas mums yra svarbu? Ką mes suvokėme?:	
Ką reikėtų pagerinti? Kada mes blogai jautėmės? Ką reikėtų keisti?:	

Grįžtamoji informacija, skirta ...

Kas, mano požiūriu, buvo gerai? Kada aš gerai jaučiausi? Ko aš išmokau? Kas man yra svarbu? Ką aš suvokiau?:

Ką, mano požiūriu, reikėtų pagerinti? Kada aš blogai jaučiausi? Ką reikėtų keisti? (eigą, priemones ...):

Šaltinis: Hugo-Eckener-Schule, Kaufmännische Schule, Friedrichshafen

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas neapibrėžtam grįžtamajam ryšiui

Kas man krenta į akis?	Kodėl man tai krenta į akis? (Koks yra mano (slaptas) standartas?)

Pamokos stebėjimo protokolai, skirtas konkrečiai temai

Tema: savarankiškumo ugdymas

Konkretūs stebėjimo aspektai: Mokytojas ...

- ▶ palieka mokiniams galimybę patiems išsikelti tikslus.
- ▶ skatina mokinius savarankiškai ieškoti sprendimo galimybių.
- ▶ atsižvelgia į mokinių pasiūlymus.
- ▶ suteikia mokiniams galimybę susidaryti savo nuomonę svarbiais klausimais.
- ▶ domisi mokinių idėjomis ir pasiūlymais.
- ▶ suteikdamas mokiniams tinkamą pagalbą, leidžia jiems patiems įsivertinti savo mokymosi rezultatus.

Tema: problemiškos klasės valdymas

Konkretūs stebėjimo aspektai: Mokytojas ...

- ▶ atsižvelgia į mokinių poreikius.
- ▶ motyvuoja mokinius.
- ▶ tinkamai reaguoja į trukdžius.
- ▶ teikia aiškius darbo nurodymus.
- ▶ demonstruoja ramybę ir susidomėjimą.
- ▶ taiko įvairius darbo metodus.

Tema: pervargimas darbe

Konkretūs stebėjimo aspektai:

- ▶ Mokiniai daug veiksmų atlieka patys (pvz.: rašo lentoje.)
- ▶ Kartkartėmis įterpiami tylaus darbo etapai.
- ▶ Mokytojas pasidalija su mokiniais savo jausmais.
- ▶ Mokytojas leidžia aiškiai suprasti, kai kažkas jam tampa nebepakenčiamas.
- ▶ Tarpusavio bendravimas yra draugiškas.
- ▶ Yra paisoma pokalbio taisyklių (pvz. kalba tik tas, kuris pakėlė ranką.)
- ▶ Mokytojas atsižvelgia į tuometinę klasės situaciją (pirmenybė teikiama mokiniams, o ne suplanuotai medžiagai).

Pamokos stebėjimo protokolas, skirtas konkrečiai temai

Tema
Konkretūs stebėjimo aspektai
Kas buvo pastebėta

Kontrolinis sąrašas, skirtas pasirengti kolegialaus grįžtamojo ryšio pokalbiui

Ar su grįžtamojo ryšio teikėju ir moderatoriumi yra susitarta dėl grįžtamojo ryšio pokalbio datos (Šis pokalbis turėtų sekti tuoj po apsilankymo pamokoje. Jeigu pokalbyje dalyvauja grįžtamojo ryšio teikėjas ir jo gavėjas, jam reikėtų numatyti 2 valandas, o jeigu jų pokalbį veda moderatorius – 1 valandą).

Ar susitarta dėl pavadinimo?

Ar surasta patalpa pokalbiui?

Ar informuota apie tai klasė?

Ar nuspręsta dėl grįžtamojo ryšio pobūdžio? (Ar grįžtamasis ryšys yra neapibrėžtas, ar skirtas konkrečiai temai? Jeigu jis skirtas konkrečiai temai, kokia tai yra tema ir kokie konkretūs stebėjimo aspektai siejami su šia tema?)

Ar parengta tam reikiama dokumentacija?

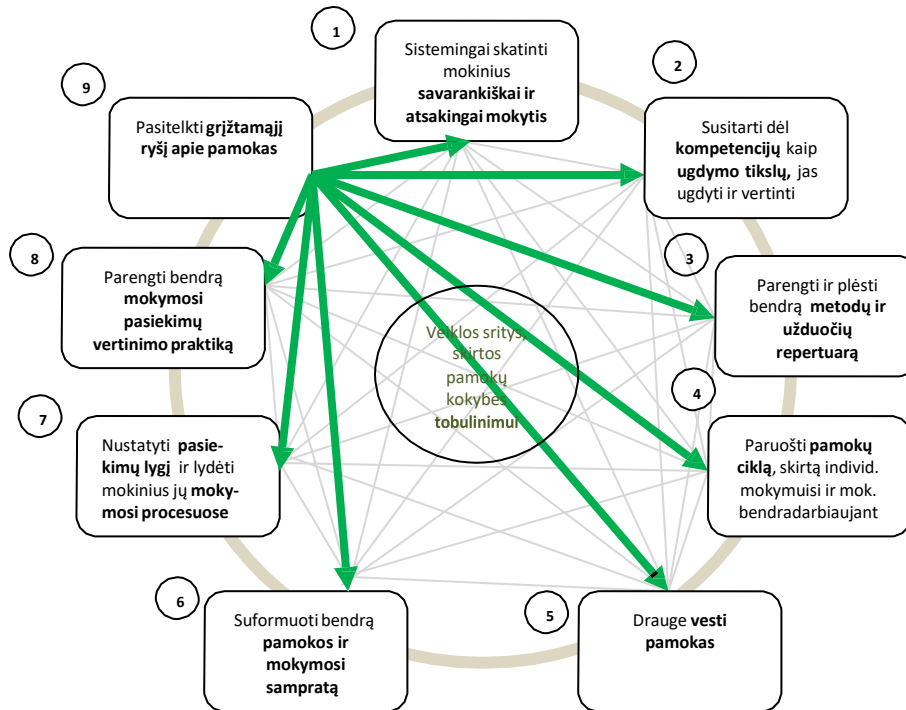
Ar užpildytas grupei skirtos grįžtamosios informacijos lapas?

Susitarimas dėl bendradarbiavimo mokytojų dalykininkų komandoje, sudarytas mokykloje x

Grupės nariai

Užduotis

Mes kryptingai tobuliname savo pamokų kokybę drauge įgyvendindami tikslus, kuriuos sau išsikėlėme žemiau išvardintose veiklos srityse. (žr. susitarimo dėl siektinų tikslų blanką)

Bendradarbiavimo principai

Mes įsipareigojame būti atviri vienas kito atžvilgiu ir saugoti konfidencialumą išorės atžvilgiu. Informacija apie konkretų asmenį priklauso tik jam pačiam, į išorę perduodama tik ta informacijos dalis, kurios perdavimui pritaria visa grupė. Kiekvienas grupės narys turi veto teisę, kurią gali taikyti su juo pačiu susijusios informacijos skleidimui.

Kiekvienas grupės narys pats atsako už galimas pasekmes, jeigu sąmoningai atsisako kalbėti apie sunkumus arba pasinaudoti pagalba.

Susidūręs su nusižengimais profesinei mokytojo misijai, profesinės etikos taisyklėms arba su nusikalstama veika, komandos narys privalo iškelti šį klausimą mokytojų dalykininkų komandoje ir, aptarus jį komandoje, turi teisę apie pastebėtą elgesį informuoti mokyklos vadovybę.

Už savo veiklą mokytojų dalykininkų komanda atsiskaito mokyklos vadovybei ir valdymo grupei, kurioms ji pateikia ataskaitą, parengtą remiantis komandos veiklos žurnalu.

Konfidencialumo principo privalu laikytis net ir nustojus būti grupės nariu arba grupei iširus.

Grupės nariai
(vieta), (data) (parašai)

Šaltinis: Beratungsteam (liet. Konsultantų komanda) schulentwicklung.ch

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

Mokytojų dalykininkų komandos pokalbis, skirtas susitarti dėl siektinų tikslų

Mokykla	Pokalbio data
Mokytojų dalykininkų komanda, jos vadovas	
Dalyviai	
Šis pokalbis suteikia mokytojų dalykininkų komandai galimybę aptarti, ko ji siekia pamokų kokybės tolinimo srityje, parodyti, kodėl pamokų kokybės tobulinimo projektas būtent dabar yra toks svarbus bendrame mokyklos vizijos įgyvendinimo kontekste, kokius mokymosi tikslus kelia mokytojai sau ir mokiniams, kokius minimalius tikslus ketinama įgyvendinti ir kaip bus vykdoma jų įgyvendinimo kontrolė. Susitarimas dėl pamokų kokybės tobulinimo aspektų sudaro pagrindą susitarimui dėl siektinų tikslų. Toliau komanda įvardija galimus sunkumus bei kliūtis, aptaria pagalbos teikimo būdus, išsiaiškina, kokių reikės papildomų išteklių. Minėtas pokalbis turi padėti tobulinti pamokų kokybę bei profesinę mokytojų kvalifikaciją. Tinkamai vedamas pokalbis stiprina komandos narių tarpusavio supratimą ir pasitikėjimą, nukreipia komandos narių pastangas bendrų tikslų linkme. Jis pakloja pamatus tolesnei mokytojų dalykininkų komandos veiklai ir bendram mokytojų mokymuisi.	
Pokalbio turinys A Pamokų kokybės tobulinimo projektas B Projekto tikslų ir plano refleksija, pasitelkiant vertinimą bei įsivertinimą. ▶ Ar pamokų kokybės tobulinimo projektas dera su visos mokyklos veiklos tobulinimo tikslais? Ar numatyti tikslai yra realistiški ir ar jie yra svarbūs mokyklai, mokytojams, mokiniams? ▶ Kokių išteklių reikės šio projekto įgyvendinimui? Ar bendrosios mokyklos sąlygos yra palankios jo įgyvendinimui? Kokios yra stipriosios šio projekto pusės? Kokių gali kilti sunkumų? Ar yra numatyti problemų sprendimo scenarijai? ▶ Kaip bus dokumentuojamas projekto įgyvendinimas? ▶ Kaip bus atliekamas projekto vertinimas? Koku būdu bus dokumentuojami pamokų kokybės tobulinimo projekto vertinimo rezultatai ir pateikiami mokyklos vadovybei?	

A Pamokų kokybės tobulinimo projektas	
▶ Ko mokysis mokytojai?	▶ Kokių rezultatų ketinama pasiekti, kokius produktus ketinama sukurti?
▶ Kodėl dabar yra svarbu tą daryti?	▶ Kaip tai siejasi su mokyklos vizija?
▶ Kuo tai bus naudinga mokiniams?	
B Projekto tikslų ir plano refleksija, pasitelkiant vertinimą bei įsivertinimą.	
▶ Ar pamokų kokybės tobulinimo projektas dera su visos mokyklos veiklos tobulinimo tikslais?	▶ Ar numatyti tikslai yra realistiški ir ar jie yra svarbūs mokyklai, mokytojams, mokiniams?
▶ Kokios yra stipriosios šio projekto pusės?	▶ Ar yra numatyti problemų sprendimo scenarijai?
▶ Kokių gali kilti sunkumų?	

▶ Kokių išteklių reikės šio projekto įgyvendinimui?	▶ Ar bendrosios mokyklos sąlygos yra palankios projekto įgyvendinimui?
▶ Kaip bus dokumentuojamas projekto įgyvendinimas?	
▶ Kaip bus atliekamas projekto vertinimas?	
▶ Koku būdu bus dokumentuojami pamokų kokybės tobulinimo projekto vertinimo rezultatai ir pateikiami mokyklos vadovybei?	

C Grįžtamasi ryšys, skirtas pokalbio įvertinimui	
▶ Ar pamokų kokybės tobulinimo projektas dera su visos mokyklos veiklos tobulinimo tikslais?	▶ Ar numatyti tikslai yra realistiški ir ar jie yra svarbūs mokyklai, mokytojams, mokiniams?
Vieta, data	Vieta, data
Mokytojų dalykininkų komandos vadovo parašas:	Mokyklos vadovo parašas:
Informacijos paskirstymas ▶ Dokumento kopija pateikiama mokytojų dalykininkų komandos vadovui ▶ Dokumento originalas pateikiamas mokyklos vadovybei	

Konfidencialumo sutartis

Mes įsipareigojame būti atviri vienas kito atžvilgiu ir saugoti konfidencialumą išorės atžvilgiu. Diskretiškumo laipsnį nustato tik tas asmuo, kurio pamokoje yra lankomasi, o pamokoje besilankantis asmuo turi jo paisyti. Jeigu stebint pamoką nustatomi nusižengimai profesinei mokytojo misijai arba profesinės etikos taisyklėms, abu grįžtamojo ryšio partneriai susitaria dėl tolesnių žingsnių. Tokiu atveju būtina informuoti mokyklos vadovybę.

Vieta ir data:

Pamokoje besilankantis asmuo:

Asmuo, kurio pamokoje yra lankomasi:

Susitarimo dėl kolegialaus grįžtamojo ryšio blankas

Pavardė	Data
Klasė	Valanda
Pamokos tema	
Kokybės indikatorius/stebėjimo fokusas	
Stebėjimo kriterijai	Pastabos
1.	
2.	
3.	
4.	
Norėčiau gauti tik su aukščiau nurodytais kriterijais susijusią grįžtamąją informaciją.	
Norėčiau gauti daugiau/ papildomos grįžtamosios informacijos apie savo pamoką.	
Grįžtamojo ryšio teikėjas	
1-o kolegos pavardė	
2-o kolegos pavardė	
3-io kolegos pavardė	
Data	Parašas

- Po grįžtamojo ryšio pokalbio šis dokumentas grąžinamas grįžtamojo ryšio gavėjui! -

Šaltinis: Hugo-Eckener-Schule, Kaufmännische Schule, Friedrichshafen

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

Susitarimas dėl pamokos stebėjimo

Mokytojas, kurio pamoka stebima:

Stebėtojas:

Mes susitariame dėl apsilankymo pamokoje ir po to sekančio grįžtamojo ryšio pokalbio.

Apsilankymo data:

Stebėjimo trukmė:

Grįžtamojo ryšio pokalbio data:

Pokalbio trukmė:

Pagrindiniai aspektai, į kuriuos sutelkiamas dėmesys stebint pamoką

1-a alternatyva: kriterijus, kokybinis tikslas

Kriterijus

Darbas grupėse mano klasėje vyksta efektyviai ir atitinka mokinių amžių.

Indikatoriai

(Indikatorius visuomet galima atpažinti pagal tam tikrus konkrečius požymius:)

- *Po įprastinio organizacinio etapo mokiniai imasi vykdyti jiems pateiktą užduotį.*
- *Grupės darbe pasireiškia daugelis mokinių.*
- *Grupės nariai ne mažiau nei ketvirtį valandos gilinasi į jiems pateiktą užduotį.*

2-a alternatyva: konkretus klausimas

Situacija

Praeitą metų ketvirtį mes dažnai taikėme darbą grupėse, aptarėme šią darbo formą, stengėmės ją optimizuoti. Mums įvairiai sekėsi tą daryti.

Klausimas

Ar, dirbant grupėse, visi mokiniai turi galimybę dalyvauti jiems pateiktos užduoties vykdyme?

Užduotis:

Stebėk vaikus, šiems dirbant grupėse. Jie turėtų

- *neilgai trukus imtis darbo,*
- *visiems leisti pasisakyti,*
- *ne mažiau nei ketvirtį valandos intensyviai gilintis į temą.*

Grįžtamojo ryšio taisyklės, skirtos kolegialiam pamokų stebėjimui

Grįžtamojo ryšio teikimas

Taisyklės	Pagrindimas
1. Teikti grįžtamąjį ryšį taip pat ir apie teigiamus dalykus.	Teigiamo turinio grįžtamas ryšys pagerina pokalbio atmosferą. Tuomet pašnekovui yra lengviau priimti ir neigiamo turinio grįžtamąjį ryšį.
2. Grįžtamąjį ryšį reikia formuluoti taip, kad jį būtų galima apgęžti ir į kitą pusę, tai reiškia jog tai, ką aš sakau savo partneriui, šis tokiu pačiu tonu turėtų galėti pasakyti ir apie mane.	Atsiliepimų „apgęžiamumas“ yra lygiaverčių partnerių tarpusavio santykių požymis.
3. Grįžtamas ryšys turi būti siejamas su konkrečia elgsena, kurią galima būtų keisti (o ne su visa asmenybe). Neanalizuoti savo pašnekovo ir nepsichologizuoti!	Grįžtamojo ryšio teikėjas negali aprašyti visos asmenybės, o grįžtamojo ryšio gavėjas negali savo asmenybės pakeisti. Nėra jokios prasmės atkreipti pašnekovo dėmesį į trūkumus, kurių šis nėra pajėgus pašalinti. Į analizę grįžtamojo ryšio gavėjas reaguoja kaip į psichologinę grėsmę, jis užsisiklindžia savyje.
4. Grįžtamąjį ryšį reikėtų teikti tuoj po stebėtos pamokos, tačiau būtina atsižvelgti tiek į savo paties, tiek į pašnekovo psichologinę būseną.	Tuoj po stebėtos pamokos yra lengviau susieti grįžtamąjį ryšį su realia situacija. Tačiau jeigu asmenys patiria didelius psichologinius sunkumus, jie nėra pajėgūs nei deramai teikti grįžtamąjį ryšį, nei jį priimti.
5. Ne vertinti, o aprašyti savo įspūdį.	Antraip grįžtamas ryšys bus suvokiamas kaip nepagrįsta kritika.
6. Aiškiai atskirti tai, kas buvo pastebėta, nuo spėjimų ir jausmų.	Antraip pašnekovas remsis klaidingomis prielaidomis.
7. Jausmus įvardinti tiesiogine forma, kalbant pirmuoju („aš“) asmeniu.	Antruoju („tu“) asmeniu formuluojami atsiliepimai suvokiami kaip kritika, o beasmene forma – kaip įpareigojančios normos. Abiejų tipų atsiliepimus yra sunku priimti.
8. Grįžtamąjį ryšį reikia formuluoti aiškiai ir tiksliai. Galima paprašyti pašnekovo apibendrinti tai, kaip jis suprato grįžtamąjį ryšį.	Dėl neaiškiai ar netiksliai suformuluoto grįžtamojo ryšio gali kilti nesusipratimų.
9. Pokalbio pradžioje suteikti grįžtamojo ryšio gavėjui galimybę pačiam įsivertinti savo pamoką.	Tai dažnai užkerta kelią vėlesniems pasiteisinimams, nepagrįstai kritikai, paaiškina aplinkybes bei priežastis, suteikia galimybę įvardinti daugybę dalykų, kurių vėliau nebereikia minėti grįžtamajame ryšyje.

4 žingsniai

Atsiliepiamus formuluoti tik pirmuoju („aš“) asmeniu:

1. Aš mačiau, man krito į akis.... (matymas)
2. Aš manau... (aiškinimas, interpretavimas)
3. Man kilo jausmas; man tai reiškia, kad... (jausmai, vertybės)
4. Pageidavimas (Aš norėčiau, kad...) , pasiūlymas (Isivaizduočiau, manyčiau, kad...)

Grįžtamojo ryšio priėmimas

Taisyklės	Pagrindimas
1. Nuostata: grįžtamasis ryšys kaip šansas	Teigiama principinė pozicija – kad grįžtamasis ryšys atveria galimybes komunikacijai ir asmeniniams mokymosi procesams – palengvina grįžtamojo ryšio priėmimą.
2. Aktyviai klausytis (galima perklausti).	Grįžtamasis ryšys reikalauja įdėmaus klausymosi. Grįžtamoji informacija yra naudinga tik tuo atveju, jeigu ji buvo iki galo ir teisingai suprasta.
3. Būti atviram ir stengtis apsiriboti tik klausymusi. Prireikus paaiškinti savo elgesį, tačiau neteisinti jo.	Iš karto pateikti kontrargumentai ir pasiteisinimai priverčia grįžtamojo ryšio teikėją pasijusti neteisiu ir atima jam drąsą.
Pozicija	Aš dėkoju Tau už grįžtamąjį ryšį ir pagalvosiu apie tai, kas buvo pasakyta. Tačiau aš esu pasaulyje ne tam, kad būčiau toks, koku jūs norite mane matyti. (Fritz Perls)

Pamokos stebėjimo protokolas

Data, laikas	Apsilankymas pamokoje pas	Mokomasis dalykas	Puslapis
--------------	---------------------------------	-------------------	----------

Laikas	Pamokos stebėjimas (Ką aš matau, kas vyksta)	Mano aiškinimas, interpretacija (Ką aš manau, mano samprotavimai, mano klausimai)	Ką reikėtų aptarti? (Tema, klausimas)

Parengė: Beratungsteam (liet. Konsultantų komanda) schulentwicklung.ch

Parsisiųsdinti Word formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

Vaidmenų derinimas (pagal Harrison'ą)

Bendradarbiavimo vertinimas

1. Žemiau išvardinti veiksmai bei elgsena, mano manymu, padeda mums bendradarbiauti. Prašau ir toliau daryti tą patį!
2. Man būtų lengviau bendradarbiauti, jeigu žemiau išvardintų veiksmų ar elgsenos pasitaikytų dažniau arba jeigu jie būtų stipriau išreikšti:
3. Man būtų lengviau bendradarbiauti, jeigu žemiau išvardintų veiksmų ar elgsenos pasitaikytų rečiau arba jeigu jie būtų silpniau išreikšti:

Pateikė: _____ Adresuota: _____
Data: _____

Pamokų stebėjimo užduočių pavyzdžiai

Kontrolinis sąrašas, skirtas kolegialiam grįžtamajam ryšiui apie stebėtas pamokas

Parengė: Gerold Brägger, Tobias Obrist ir Verena von Aesch

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į mokinių elgseną

1. Kaip stipriai mokiniai įsitraukia į pamoką? Iš ko matyti, kad jie domisi ar nesidomi tuo, kas vyksta pamokoje?
2. Stebėk mano santykį su mokiniais. Kaip aš į juos kreipiuosi? Ką rodo mano laikysena? Kokius pastebi skirtumus? Kaip reaguoją į mane mokiniai?
3. Stebėk mokinio, mokinės XY darbinę ir socialinę elgseną. Kas krenta tau į akis? Kaip jis, ji elgiasi su kitais mokiniais ir kaip šie savo ruožtu elgiasi su juo, ja?
4. Kaip elgiasi tam tikras mokinyss, tam tikra mokinė ir kaip aš į jį, ją reaguojau?
5. Stebėk tris galinėje suolų eilėje sėdinčius mokinius. Kartais ten kyla trukdžiai.
6. Kurie mokiniai krenta į akis tuo, jog rodo susidomėjimą, nuobodžiauja, yra neramūs, yra ypatingai tylūs ir t.t. Kokia elgsena išduoda susidomėjimą, nuobodulį, ramumą, neramumą, energiją ir t.t.?
7. Ką pastebi mokinių tarpusavio santykiuose (mikroklimatė)? Ar yra kažkas, kas tam tikrų grupių tarpusavio santykiuose ypatingai krenta į akis (pvz., tarp berniukų ir mergaičių)?
8. Kiek mokinių, man paaiškinus pateiktą užduotį, iš karto aktyviai ėmėsi darbo? Ar visi mokiniai žino, ką reikia daryti?
9. Iš ko matyti, kad jaunuoliai yra savarankiški? Ar šioje srityje yra skirtumų? Ar įžvelgi mano elgsenoje požymių, bylojančių apie paramą mokiniams?

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į pamokos organizavimą

10. Kaip aš formuluoju užduotis? Ar mokiniai supranta, ko aš iš jų noriu? Ar užduočių formuluotės yra paprastos ar sudėtingos? Kokie darbo nurodymai yra formuluojami dar ir raštu?
11. Kiek laiko laikiu po to, kai pateikiu klausimą? Kiek laiko palieku mokiniams savo atsakymams rasti? Ar skiriu laiko apgalvojimui, pasvarstymui, klausimų uždavimui, aptarimui porose?
12. Ar kviečiu mokinius atsakinėti pagal tą pačią nusistovėjusią tvarką? Ar yra mokinių, kuriuos ypatingai dažnai kviečiu atsakinėti arba tokių, kurių (beveik) niekuomet nekviečiu? Kaip pasiskirsto tarp mokinių atsakinėjimo galimybės?

-
13. Kaip dažnai pasiremiu ankstesniais mokinių pasisakymais, įterpdamas juos į tolesnę pamokos eigą (pvz. pasitelkdamas mokinio/mokinės XY pateiktą klausimą arba sprendimo pavyzdį?)
-
14. Kaip motyvuojau mokinius? Kaip pažadinu jų susidomėjimą? Iš ko matyti, kad jie yra motyvuoti? Kaip tai yra susiję su mano veiksmais?
-
15. Ar mano naudojami pavyzdžiai yra vaizdingi ir įdomūs? Ar turi jie kažką bendro su vaikų bei jaunuolių patirties horizontu ir tuo pasauliu, kuriame jie gyvena?
-
16. Kokia yra mano pamokos struktūra? Ar taikau įvairias mokymo(si) formas? Ar ramūs ir judrūs etapai keičia vienas kitą? Ar perėjimai nuo vieno pamokos etapo į kitą vyksta greitai ir sklandžiai, o galbūt čia be reikalo prarandama laiko?
-
17. Kaip vaikai bendradarbiauja tarpusavyje? Kaip aš remiu šį bendradarbiavimą?
-
18. Kaip aš remiu savarankišką mokinių mokymąsi? Kokį poveikį mano pastangos daro mokiniams?
-

Pamokų stebėjimo užduotys, kuriose dėmesys sutelkiamas į mokytojo elgseną

-
19. Kaip aš reaguojau į klaidas ir klaidingus mokinių atsakymus? Ar pastebėjai neigiamos reakcijos, menkinimo arba nekantrumo požymių?
-
20. Ką gali pasakyti apie mano balsą: ar kalbu ne per garsiai/ne per tyliai? Ar esu gerai girdimas? Ar kalbu lėtai, greitai, aiškiai, neaiškiai? Kuo dar išsiskiria mano balsas?
-
21. Kaip reaguojau į mokinių pasisakymus? Ar žiūriu į juos rimtai? Veikiau „taip“ ar veikiau „ne“: iš ko tas matyti?
-
22. Kokį įspūdį daro mano nežodinė raiška (gestai, mimika ir t.t.)? Ar turiu kokių nors ypatingų įpročių? Kokius siunčiu kūno signalus? Koks elgesys liudija draugiškumą, šilumą ir nuoširdumą?
-
23. Kaip reaguojau į klaidas, klaidingus atsakymus, taisyklių nesilaikymą?
-
24. Ką gali pasakyti apie mano kalbą? Ar mano formuluotės yra taisyklingos, tikslios, aiškos ir paprastos? Ar mokiniai mane supranta? Ar vartoju modalines dalelytes, neužbaigtus sakinius, abejonę reiškiančius išsireiškimus („galbūt, galimas daiktas, galima būtų ...“)?
-
25. Kaip pasitikrinu, ar mokiniai mane suprato?
-
26. Kaip reaguojau į trukdžius, konfliktines situacijas ir disciplinos pažeidimus? Ar reaguojau į juos greitai tam, kad maži trukdžiai neperaugtų į didesnius? Galbūt kartais reaguojau pernelyg greitai?
-
27. Kaip paskirstau mokiniams savo dėmesį? Ar skiriu jo visiems mokiniams vienodai, o galbūt teikiu pavieniams mokiniams pirmenybę?
-
28. Kaip reaguojau į tarp mokinių pasitaikančias konfliktines situacijas?
-
29. Iš ko matyti, jog į vaikus žiūriu rimtai? Ar elgiuosi su jais skirtingai?
-

Pamokų stebėjimo protokolai

Moduliai, skirti kolegialiam grįžtamajam ryšiui (pamokų stebėjimui)

			1	2	3	4	0	Pastabos
Klasės valdymas	1.	Laikas panaudojamas pamokai (punctualumas, jokios „tuščios eigos“, parengta medžiaga, sklandūs perėjimai).						
	2.	Mokytojas nuolat seka mokinių veiklą ir žino, ką jie veikia.						
	3.	Pamokoje vykstantiems procesams talkina nusistovėję įpročiai.						
	4.	Pamoka vyksta be trukdžių.						
	5.	JEIGU pasitaiko trukdžių, mokytojas deramai ir veiksmingai į juos reaguoja.						
Mokymuisi palankus mikroklimatas	6.	Tarp mokytojo ir mokinių vyraujančiam bendravimo tonui būdinga pagarba ir kito vertinimas.						
	7.	Atmosfera klasėje pasižymi įtampos ir baimės nebuvimu (kartais pasijuokiamą).						
	8.	Mokytojas <i>suprtingai</i> reaguoja į mokinių klaidas (teigiamas požiūris į klaidas, jokio gėdinimo).						
	9.	Mokytojas žvelgia į mokinių klaidas kaip į <i>mokymosi galimybę</i> .						
	10.	Pamokos tempas yra tinkamas (pvz. uždavus klausimą mokiniams paliekama pakankamai laiko jį apgalvoti, kantriai reaguojama į lėtumą, pamokoje nėra skubos).						
Motyvavimas	11.	Mokomoji medžiaga susiejama su kitais mokomaisiais dalykais.						
	12.	Pamokos metu mokytojas atsižvelgia ir į mokinių patirties horizontą bei jų interesus.						
	13.	Užduotys yra įvairios (nemonotoniškos, nesikartojančios).						
	14.	Naudojamos priemonės ir pateikta medžiaga žadina mokinių dėmesį.						
Aiškumas	15.	Pamokos tikslai yra aiškiai įvardijami.						
	16.	Pamokos eiga yra nuosekli turinio požiūriu (dalykiškai logiška, prasmingos sąsajos, raudona gija).						
	17.	Darbo nurodymus bei aiškinimus mokytojas formuluoja tinkamai, suprantamai ir tiksliai.						
	18.	Mokytojas atkreipia mokinių dėmesį į sąsajas su <i>anksčiau išmoktais dalykais</i> .						
	19.	Mokinių pasisakymus <i>galima gerai girdėti ir suprasti</i> visoje klasėje (patalpoje).						
Orientavimasis į poveikį	20.	Pasibaigus vienam pamokos etapui mokytojas taiko metodus, skirtus mokymosi pažangos įvertinimui bei kontrolei.						
	21.	Mokytojas taiko grįžtamojo ryšio metodus, skirtus pamokos ir mokinių mokymosi būdo reflektavimui.						
	22.	Mokytojas teikia mokiniams pagalbą jų savęs vertinimo bei įsivertinimo procese.						
	23.	Patikrinama, ar pasiekti mokymosi tikslai.						
Orientavimasis į mokinius	24.	Mokytojas skatina mokinius kelti klausimus ir įterpia juos į pamoką.						
	25.	Pamokos metu mokytojas pasiremia ankstesniais mokinių pasisakymais (pvz. pateikdamas pavyzdį, kaip galima spręsti užduotį).						
	26.	Mokiniai gauna diferencijuotą grįžtamąją informaciją apie savo pasisakymus bei pasiekimus.						
	27.	Prieš pakviečiant mokinius atsakyti į klausimus, jiems suteikiama galimybė atsakymams rasti (pvz. skiriama laiko individualiam apmąstymui arba aptarimui porose).						

1 = neatitinka tikrovės 2 = šiek tiek atitinka tikrovę 3 = didele dalimi atitinka tikrovę 4 = visiškai atitinka tikrovę 0 = nebuvo galimybių stebėti

Skirtumo tarp 1 = neatitinka tikrovės ir 0 = nebuvo galimybių stebėti paaiškinimas:

1 = praktika, kurios buvo pasigęsta: stebėtojo požiūriu, šis kokybės kriterijus turėtų būti stipriau išreikštas.

0 = praktika, kurios nebuvo galimybės stebėti: stebėtojas pamokoms šis kokybės kriterijus nebuvo reikšmingas.

Autorius: Andreas Helmke, bendradarbiaujant su: Gerold Brägger ir Wolfgang Wagner

Parsisiųsdinti pdf formatu: www.iqesonline.net > Mokytojams > Kolegialus grįžtamasis ryšys > Kolegialaus grįžtamojo ryšio vykdymas

			1	2	3	4	0	Pastabos
Aktyvus mokymasis	28.	Mokiniai aktyviai dalyvauja pamokos <i>vyksmo kūrime</i> (pvz. savo iniciatyva užduoda klausimus, teikia pasiūlymus, išsako savo nuomones).						
	29.	Pamoka atveria galimybes savivaldžiam ir savarankiškam mokymuisi.						
	30.	Mokiniai skatinami arba raginami reflektuoti savo mokymosi procesą ir/arba savo mokymosi strategijas.						
	31.	Pamoka atveria <i>galimybes laisvai raiškai</i> (užuot ribojusi galimybes, orientavusis į teisingą atsakymą).						
	32.	Mokiniai atlieka užduotis, skatinančias tiriamąjį bei į problemas sprendimą orientuotą mokymąsi.						
	33.	Kalbiniai intarpai pajvairinami <i>nekalbiniais elementais</i> (pvz. vaizdinėmis priemonėmis, sceniniais elementais, parodomaisiais objektais, eksperimentais).						
Pratybos	34.	Į pamoką įtraukiami pratybų etapai.						
	35.	Skiriamos užduotys, reikalaujančios išminktą medžiagą taikyti naujų problemų sprendimui.						
Heterogeniškumo paisymas		Pamokoje atsižvelgiama į specifines mokinių, pasižymintį skirtingu mokymosi potencialu , mokymosi prielaidas:						
	36.	• keliama skirtingi mokymosi tikslai.						
	37.	• įterpiami etapai, kurių metu kiekvienas gali mokytis jam įprastu tempu.						
	38.	• skiriamos skirtingo sudėtingumo laipsnio užduotys.						
	39.	• diferencijuojama mokymuisi bei darbui skirta medžiaga.						
		Pamokoje atsižvelgiama į skirtingas mokinių, pasižymintį skirtinga kalbine kilme ,						
	40.	• kalbama apie kalbinę kilnę.						
Įvairių metodų ir socialinių formų taikymas	41.	• diferencijuojamos užduotys, mokymuisi bei darbui skirta medžiaga.						
	42.	Mokymo metodai taikomi tikslingai.						Įvertinimo pagrindimas:
	43.	Socialinės formos taikomos atsižvelgiant į pamokos tikslus.						
		Mokomasis pokalbis, kuriame dalyvauja visa klasė (mokymo kursų pobūdžio pamoka, plenerinė pamoka)	i k	i k	i k	> 75	0	
	44.	Pamokos vyksme dalyvaujančių mokinių dalis procentais sudaro apie						
	45.	Mokiniais tenkanti viso kalbėjimui skirta laiko dalis sudaro apie						
		Individualus darbas, darbas porose ir grupėse	1	2	3	4	0	
	46.	Darbo etapai yra gerai parengti.						
	47.	Mokiniai žino šių darbo formų taisykles bei eigą.						
	48.	Mokytojas leidžia mokiniams dirbti savarankiškai.						
	49.	Darbo rezultatai yra pristatomi.						
	50.	Grupės darbo rezultatas yra įtvirtinamas.						

1 = neatitinka tikrovės 2 = šiek tiek atitinka tikrovę 3 = didelė dalimi atitinka tikrovę 4 = visiškai atitinka tikrovę 0 = nebuvo galimybių stebėti

Pažymėti kryželiu (galima ir kelis kartus), kas buvo pastebėta pamokose:

Taikytos socialinės darbo formos:		Plenumas		Darbas grupėse		Darbas porose		Individualus darbas
Priemonių naudojimas:		Internetas, el. paštas		Kompiuterinės programos		Audiovizualinės priemonės		Kitos:

